

გ ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს

თვე	მთლიანად	კვირის	თვე	მთლიანად
12	10	4	6	6
11	3 50	5	4	5 50
10	8 75	4	4	4 75
9	8	3	5	3 50
8	7 25	2	2	2 75
7	6 50	1	1	1 50

ცალკე ნაშრომი — უფრო მაშინ

ი ვ ე რ ი ა

1877 — 1893

ს ა პ ლ ი ტ ი კ ა დ ა ს ო ჲ ი ე რ ა ტ ყ რ ა გ ა ზ ე თ ი

1877 — 1893

კვირის, 25 აპრილს, კადმოსეკსებულ იქმნება განჯის ტფილისის ნუბეტის **თ. ნიპოლოზ გარბაშვილის** - უმწველად ეს ამბავი განსაყენებულსა საოთხუნოა და ჰატევიანსმყვებით, რათა მოაზრდნენ ამ დღეს, დილის 9^{1/2} საათზედ, რეინის გზის გავალზედ, საიდგენად ნუბეტს წასახელებენ დიდებულს, კვალსინამი. მღუთის-შობის

რედქციისგან

შეიძლება დაკავთა გაზეთისა 1 მაისიდან წლის დამლევად, ფასი 7 მან. 25 კ. მსურველთ შეუძლიანთ ეს ფული ნაწილ-ნაწილადც შემოიტანონ.

წინა წერილში იმაზე ვსწავებოთ ბასი, რომ რუსეთის გლეხი ძალიან დასაბუდად მამულის სიმკირის გამოავ. ადვილინენ ინიც, რომ ბატონ-ყმობის მოსპობის დროს რუსეთში ერთი ათად მეტი მიიღეს მამული, ვიდრე ჩვენშია. აი თითო საბუთებუც. ტფილიისის მხრანში, რომელსაც მაშინ ვუფთვინდა ბორჩალოს მხარეს, ირიცხებოდა 2425 კომლი საბატონო კაცისა, რიცხვი მამრობითის სქესისა იყო 9212 სული. სახლ-კარი არა ჰქონდა 30 კომ-არავინა, არავითარი მამული არ ეჭირა 61 კომალსა და ბოგანოც იყო ერთი კომლი. ბატონ-ყმობის მოსპობამდე იმთხმარებამი იყო სარწუვევი — 13044 დელიური, ურწუვე

ვი — 30075, უსტავნი გრამატებით მიიყვანა ნადედი სარწუვევი — 6980 დელიური, ურწუვევი — 14,192. როგორც ვხედავთ, ბატონ-ყმობის მოსპობამ ჩვენს გლეხს ნახევარზე მეტად შეუმკირა მამული. მიუხედავად აგრეთვე გლეხებს ვენახები. ამ ორს მხრანში ითვლებოდა სულ 1501 ვენახი, 705 დელიურისა; ხენილის ბაღი — 73, — 58 დელიურისა. მაშასადამე, თითქმის ნახევარ გლეხობას ვენახები არა ჰქონია.

ხალხის რიოჯნობით ვცხადებარებოდა დიდი მხრანისა. აქ ითვლებოდა საბატონო გლეხი 5156 კომლი, მამრობითის სქესისა — 22,247 სული. სახლ-კარი არა ჰქონდა 248 კაცს, სახნავის ურთულელი იყო 600 და ბოგანა — 71. განთავისუფლებამდე ქართლის გლეხობას ეჭირა საბატონო მამული: სარწუვევი 33,250 დელიური, ურწუვევი — 27,993; მიუხედავად განთავისუფლებულთ სარწუვევი 17928 დელიური და ურწუვევი — 11,815. აქაც სახმარი მამული გლეხობას გუწახხვრდა.

ნადედი მიიყვანა აგრეთვე ვენახი და ხენილიანი ბაღები. მხრანში იყო 3201 ვენახი, 2521 დელიური

ველეტონი

„ძველი აზგაბილად“
როდის ვნახო დაყრილი შავი წარბები ხშირად, გიზრის ტყე — ჯარი წამწყობის — თვალთ რომ უდგანან მხირად; ბროლი ნათალი, უშტებრო, ბავაფი ასმეული მძივად, ქორაფი კოკრები მკერდზედ, დანართივლარი ძვირად; გული ზღვა სიყვარულითა ვნახო პირამდის აგსილი, — მე იმისი მქნა მფლობელი, სხვას არც მისცა ნაწილი; ჩემი სურვილით იქ ვნახო, უიმედობით გახალისი! როდის იქნება გამაძლი მე შნის სიყვარულითა როგორც მწყურვლი წყაროს წყლით, როგორც მშვიტი პურითა; ისე ვიხარო შენთა, როგორც დღემში სულითა...
ენახო გაფურთხულს ვყვაროს სურვილის ცრემლი ეყაროს,

ვას მოეწონინდა, მოეგრესა ღრუბელი გადაეყაროს, მეც ვიგრძნო სიტკბო სოფლისა, გულს სევეა გადამეყაროს!

თ. რაზუკაშვილი
1893 წ.

სოფლის მასწავლებელი
(დასასრული *)

სიხმარი და ცხადი შეგვიდა ერთმანეთს

ბავშვები ჩუმად ისხნენ, ისე ჩემი, რომ მასწავლებლის ხშირი სულ-თქმა ესმოდათ. ის-კი აღფრთოვანებული, სულ-ამალღებული, რწმუნითა და სიყვარულით გამსჭვალული იდგა იმით წინ, სტოლზედ მიყრდნობილი, და იმის გონების თვალგზს შორით უცმობდნენ, უღიზოდა ზაწი, მაგრამ ბრწყინვალე ვარსკვლავი და თავისი ალერსიანის სიხეობით შეუსწვენდა ეკლეთ და წყვილით მოსილის ცხოვრების განხ... იმ წაშ მათის აღარავერი ახსოვდა ჰქვაზანზედ, გარდა პატარა ქმნილებათა, რომელთა გულს განწმენდა და გონების

ურისს და ხენილის ბაღი 184, ორ-მაკ-და-ხუთის დელიურისა.

დუმეთის მხრანში ითვლებოდა 2416 კომლი კაცი, მამრობითის სქესისა 9679 სული. სახლ-კარი არა ჰქონდა 57 კომლ კაცსა, სახნავი — 179 და ბოგანოც ორი იყო. განთავისუფლებამდე ამათ ხმარებაში იყო სარწუვევი 3559 დელიური, ურწუვევი — 19,788; განთავისუფლების შემდეგ მიიყვანა: სარწუვევი 2554 დელიური, ურწუვევი — 15,450. აქაც თითქმის მამული გუწახხვრდა.

ვენახი ითვლებოდა 919, ხენილის ბაღი — 66. ვენახებს ეჭირა 767 დელიური და ხენილის ბაღს — 18 დელიური.

სიღნაღის მხრანში ითვლებოდა საბატონო 2000 კომლი, მამრობითი სქესის — 8127 სული. უსახლ-კარო იყო 33 კომლი, სახნავის ურთულელი 259 და ბოგანა — 43. განთავისუფლებამდის გლეხების ხმარებაში იყო სარწუვევი 1156 დელიური; ურწუვევი — 14,035; განთავისუფლების შემდეგ მიიღეს: სარწუვევი — 743, ურწუვევი — 8923 დელიური. აქაც თითქმის ვაწახხვრდა სახმარებელი მამული. ვენახი იყო 1666, ხენილის ბაღი — 2; ვენახებს ეჭირათ 1848 დელიური და ბაღს — ერთი ჩარევი დელიურისა.

თელავისა და თიანეთის მხრანში საბატონო გლეხთა რიცხვი იყო 2153 კომლი, მამრობითის სქესისა 8367 სული. უსახლ-კარო 18 კომლი, სახნავ-სათვის ურთულელი 235 და ბოგანო 3. განთავისუფლებამდის გლეხებს ეჭირათ სარწუვევი 18,976 დელიური (*), ურწუვევი — 407; განთავისუფლების შემდეგ მიიღეს: სარწუვევი 17,728 დელიური, 132 ურწუვევი. თელავის მხრანში ვენახი იყო 2153, სადაც ითვლებოდა 3643 დელიური, ხენილიანი ბაღი არც ერთი.

სულ მთელ ტფილისის გუბერნიისაში ითვლებოდა საბატონო გლეხი, რომელთაც თავისუფლებამდე მიენიჭათ, 14,230 კომლი, ანუ 57 632 სული მამრობითის სქესისა, ბატონ-ყმობის დროს იმათ ხმარებაში იყო 69,987 დელიური სარწუვევი და 85,300 დელიური ურწუვევი. განთავისუფლების შემდეგ მიიღეს მხოლოდ ნახევარზე ცოტა მეტი, სახელდობრ: 45,935 დელიური სარწუვევი და 50,513 ურწუვევი; სულ სარწუვევიცა და ურწუვევიცა 96,448 დელიური. უსახლ-კაროდ დარჩა 886 კომლი, უნადავლო 1334 კომლი და ბოგანო 110. ნადელი მთლიან მხოლოდ 12,712 კომლი. კომლიდან რომ ვიანგარბოთ, დავიხსნავთ, რომ თითო კომლის მეზვედ შევდ დღის ნახევარზე ცოტა მეტი, ანუ რუსულის ზომათ რომ ვიანგარბოთ, კომლი იქნება 3^{1/2} დელსტინა. 12,712 კომლი, სეუ-სეული რამდენი ვიანგარბოთ (მთავრობაც ასე ანგარბობს), მივიღებთ 50,848. გავყოთ ამ ციფერზე 96,448 და მი-

ვიხედავთ, რომ თითო სულს მივხვამდა უსტავნი გრამატით ორ დელიურზე ცოტა მეტი, ესე იგი ცხრამეტჯერ ნავლები, ვიდრე მიიღო სტავროპოლის გუბერნიის გლეხმა.

წინა წერილში მოგახსენეთ, რომ რუსეთში ათჯერ მეტი მიიღო სახნავი გლეხმა, ვიდრე ჩვენში-მეთი. როგორც ვხედავს მკითხველი, ეს სიფრთხილით მოგვიკვიდა. მაგრამ ჯერ-ჯერობით ვიკამროთ ესეც; ვსთქვათ, რომ მხოლოდ ათჯერ მეტი მამული მიიღებოდა. თუ ათჯერ მეტს მივიღებდით, მაშინ ვერ დასამყოფილა რუსეთის გლეხი, მამულის სიმკირის სჩივის და სტორის, ჩვენში რადა ამა-ვი უნდა იყოს. ალბად ეს გლეხი იქნება უნდა იყვედეს სიმწირით თავის კრემლთა ნადავლი უნდა ჰქვედნებოდა. იქნება ასეც არის?

მეტყვიან, ჩვენში ვენახები მიიყვანა ნადელი გლეხებს და რუსეთში-კი არა. მართალია, მაგრამ თითო კომლზე ჩარევის მეტი არ მოგვა ეს ვენახები და ბევრს არს შეუადგენს; იმასაც ნუ დაიფრებთ, რომ 1334 კომლის ნადელი სრულიად არ მიიყვანა, 110 ბოგანო იყო და იმასაც ხომ ცხრავრება უნდათ, 886 კომლი კიდეც უსახლ-კარო დარჩა.

ბატონ-ყმობის მოსპობიდან თითქმის ოც-და-ათი წელიწადი გავიდა. ამ ოც-და-ათ წელიწადში 12,712 კომლი კაცს ერთი ორად იქცა. იმაშიდავძე, ეხლად თითო კომლის ექმნება მხოლოდ 3 დელიური და ცოტა მეტი, ანუ ერთი დელსტინა ნახევარზე ცოტა მეტი, თითო სულს-კი შეხვედა ერთი დელიური, ანუ ნახევარ დელსტინა.

სკამიან წამოხტა და სულ-მოუთქმე-ლად ლექსი ჩაარაკა.
— რად ჩქარობ? ნელა უნდა სთქვა, დაფრთხობით, — უთხრა მათემ და თვითონ წაუყიდა გრანობით პირველი ხანა ლექსისა:

„სტეს ესმება ფოთლო, ავგ მერცხალი ჰქუთის, ბაღში ვანი ობლო
შეტის ლხენითა სტორის...“

მეგრამ დაასრულა თუ არა უკანა-ივერდა, გულში უროსავით დაუწყე-ყო ცემა ვახუტაბელს მერდს, პირ-სი მოლაშქე გემო აგრძობდა და შვე-ლის სიღრმად რალც ხიზგდებოდა ნხარობა მოესმა, თითქოს იქ წაუ-ლი ჩუჩხუბდა. „დამიფარე, ღმერ-თო! ის რა მემართება!“ — იგივეა მან და სხვახეროდ თვალდა-დახვანულ-ბულმა ბარბაკით და სტოლზე ხე-ლის კღვრით მივიდა სკამიან და თვალთა დაუგვა ზედ. რამდენსამე წაშ მხმდგე, რომლის განმავლობა-ნივინ ვახუტაბელს განცვივრებულის და სწავლის სხიით მიშტერბოდნენ ნაწავლებელს, უკანასკნელს ენა-დასა გული დაიწყებდა და დელს-ტინა სინათლე მოუჭრუნდა. „გაი-

გაზეთის დასავლელი და კროს განცხადებით დასაბუთად უნდა მივხროთ: თოიონ რედუქ-ციას, კვირაში, ავტოლის ქმნაზედ, ვარსკო-მეკლის პირდაპირ, ათჯერ, გრუნისიხლეს სახ-ლითი წყარო-სიხვის განავრცელებულ საზოგად-ლობის განცხადებით, საოვად-ახსნერო მან-კის სახლში, სახანოს ქმნაზედ.

ღმისი განცხადებისა: ჩველსტერი სტო-რისი რა ეპოევი.

*) იხ. „ივერია“, № 80.

დინგს 3 მ., კასალა ვედაფოსლეგვმა 2 მ., ჯავია ანო მინამე 1 მ., ნეტრემ 1 მ., სერგეა ნაბოპა 2 მ., გოგო სასგელაჟმა 1 მ., მ. ა. ტ. 2 მ., სულ 65 მ. 50 კ. გამოსაცხავენ 50

სალაინის პეტრუპავლის ეკლესიის მღვდელმსახურ ტატუნაშვილი.

პ. ა. რაფგან ზოგადი შემოქმედებით "ნოვოეობოზრენი" ან მოსადით, ვოსხოვთ "Новое Обозрение"-ს რედაქციაში, გადამცემის ეს საა შემოქმედებულა.

მ. ტ.

ბარლინი. 1 მაისს აქ არ ვითარო უწყსობა არ მომხდარა.

პარიზი. პარიზს. მის გარშემო და არაფინციებში შუადღემდე არსად უწყსობა არ მომხდარა; ლიონში ზოგიერთი მუშები არა მუშაობენ. ტულონში თითქმის სრულიად უწყსად მუშაობა.

ვეტერნარის ბიზნესი, 16 აპრილი.

Table with 4 columns: Date, Price, Quantity, Total. Contains market data for various goods like flour, oil, and sugar.

გამოსადები ცნობანი

მიმოსვლა ცეცხლის გემების შავს ზღაზღედ

რამინს ზრის მისცვლა

ტულისიდან ბათუმს მიღის საფოსტო ბატონი 9 ს. 30 წ. დღე.

ბათუმისა და ტულისის მიღის. . . 9 ს 52 წ. სად.

ტულისიდან ბაქოს მიღის 1 ს. 25 წ. შუადღე.

ბაქოდან ტულისის მიღის . . . 5 ს 50 წ. სად.

ტულისისა და განჯას შუა. ტულისიდან განჯას მიღის . . . 9 ს 20 წ. სად.

განჯიდან ტულისის მიღის . . . 7 ს 30 წ. დღე.

ბათუმისა და განჯას შუა: ბუთ შაბათობით: დღისით 4 საათზე მოკლე გზით, შეიღობის ნავთობისკენ

კვირაობით ღამის 2 საათზე, შორის გზით, შეიღობის ფოსტა და ყველა ნავთობ-გაზში. საშაბათობით: დღისით საათზე სიხშირისა და ნავთობისსიხშირით.

ბათუმში მიღის: ღამის 12 საათზე სწორე გზით ნავთობისსიხშირისა და სიხშირით.

ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით სწორე გზით კერძისა და ნავთობისსიხშირით.

ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით სწორე გზით ყველა ნავთობსიხშირით შეიღობის.

ფოთში მიღის: საფოსტო და სახალხო ბათუმისა და კვირ, დღისით, განთავისსა.

ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა. ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა.

ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა. ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა.

ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა. ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა.

ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა. ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა.

ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა. ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა.

ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა. ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა.

ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა. ბათუმში მიღის: ბათუმში მიღის: დღისით, განთავისსა.

განცხადებანი

ახიფა ქაჰანის რამინს ზრის მხარეთმცოდნეობაში

ახიფა ქაჰანის რამინს ზრის მხარეთმცოდნეობაში ანთი აცხადებს, რომ 24 აპრილს, დღის 10 საათზე, რამინს გზის საქონლის უმთავრეს სურათში, ტულისის სადგურის ახლო, დანიშნული საყარად გასყიდვა სხვადასხვა ნივთების, რომელთა შორისაც არის: 180 ფუნთამდე გარბოლა-ნუჟი, 700 წითა ზებრების ვისაწმენდი, 42 ტყვი, რამდენიმე დაჭრული ქალოლი, (რეულებად) და განცხადებაათვის საჭირო ნივთები.

(3-3)

ცოტადა დაწრა და ისეილება წერა-კითხვ. ვამპერ, საზოგ. და ახანაგობის მალაზიაში

საქართველოს კალენდარი 1893 წლისათვის

ფასი 45 კ. (ყლით 55 კ.) კალენდარი შვიცავს 560-მდე წმინდა დასაქმებულ გვერდს და დასურათებულია გრადუსის ნახატებით.

უბის წიგნი 1893 წლისათვის

სულ გაიყიდა ქართული მიწათმფლობელების გრუჟული

ფასი 40 კ. (ყლით 50 კ.) ისეილება იმავე წიგნის მალაზიაში.

წერა-კითხვის საზოგადოების წიგნის მალაზიაში

მიიღო გასაყიდად შეზღუდული წიგნები

ახალი ვარიანტი წმ. ნინოს ცხოვრებისა . . . 40

ბუნების კარი ყლით ი. გოგებაშვილისა . . . 90

გეოგრაფია II მ. ყიფიანისა . . . 50

ვისარამიანი . . . 1 50

თხზული. რ. ერისთავის II კოორი, ანუ ანბანი და პირველი სათბავი წიგნი, სახლობაში სხმარე-ბილი, ი. გოგებაშვილისა . . . 40

კრილოვის არაგვი, თარგ. აკაკისა . . . 30

იგივე მშენებლის ყლით მოთხრობანი ვიკატოვი . . . 80

შექაბის დრამები ს. ყიფიანისა . . . 20

პეტრა მოიპე II აღ. მიორიანიშვილისა . . . 10

რომანიზმ ვრუხო, თარგ. ან. თუმანიშვილისა . . . 30

რუსი მეტილი გ. წერეთლისა . . . 15

ქილოლა და დამანი . . . 3

შვილის თავდასხმის ცხელისა . . . 15

ცეცხრი მ. შიგინისა . . . 30

წითელი ფარანი, თარგ. აღონიკაშვილისა . . . 15

ხომიდი, ანუ რჩეულით ლექსთა კრება, ი. გოგებაშვილისა . . . 30

ხატური ან. თუმანიშვილისა . . . 10

კონა ი. გოგებაშვილისა . . . 50

კუნწული, ანუ მოთხრობანი მოზრდილი კრმათის ი. გოგებაშვილისა . . . 40

საერთოერთო დაზღვევის საზოგადოება ჭირახეულისა სეცევი-სეგან

საზოგადოების მმართველობა პრაქტიკით აუწყებს მინახანია, ხანშილანის პაღაზისა, თაჰაბაძისა, სვიინსა, და ბაბაძის ნათესაბის პარონთ, რომ საზოგადოებისათვის არსდება ცალკე განაწილება ყოველ შემოსენებულის სეცევისა და დაზღვევისათვის. ვისაც სურს ჩაეწეროს საზოგადოების წევრად, რათა აღნიშნულ ქონების, დაზღვევის ნება ჰქონდეს სეცევისაგან უნდა მიჰმართოს საზოგადოების სააგენტოს, რომელიც იმყოფება ვილიამინის ქუჩაზე, ყიფიანის ქუჩაზე საზოგადოებას კანტორის ზემოდ. დღეა დღის 9-დან ნაშუადღევს 2 საათამდე. (50-23) წარმომადგენელი გაკაკისათვის დ. ქ. თუთაყვი

მ მ ქ ბ რ ნ მ მ ბ ი ს ა ვ ა ჭ რ ი ს ა ს ლ ი ბ ა ნ ე ლ რ - ს ტ ა ვ ა ნ ო ვ ი

სტოლისის განაყოფილება სოლოჯკი. ქ. სან. აღაბაბოვისის ინიციატაჟით

სხვადასხვა ნარი არზიანი და ახალ მოდის სარფინები.

ჩესტუა ტანთსაცმელისათვის. სარფინის ტანისამოსი ყოყობით სასურველი.

ცხვირსახოცები და თავმოსახვევები. ნაქსოვი საშემოდგომო იუბები არზიანი.

სარფინის ფერადი ძაფები ნამახი ჩულბების სასუვიად.

წერა-კითხვის საზოგადოების წიგნის მალაზიაში

მიიღო გასაყიდად შეზღუდული წიგნები

ახალი ვარიანტი წმ. ნინოს ცხოვრებისა . . . 40

ბუნების კარი ყლით ი. გოგებაშვილისა . . . 90

გეოგრაფია II მ. ყიფიანისა . . . 50

ვისარამიანი . . . 1 50

თხზული. რ. ერისთავის II კოორი, ანუ ანბანი და პირველი სათბავი წიგნი, სახლობაში სხმარე-ბილი, ი. გოგებაშვილისა . . . 40

კრილოვის არაგვი, თარგ. აკაკისა . . . 30

იგივე მშენებლის ყლით მოთხრობანი ვიკატოვი . . . 80

შექაბის დრამები ს. ყიფიანისა . . . 20

პეტრა მოიპე II აღ. მიორიანიშვილისა . . . 10

რომანიზმ ვრუხო, თარგ. ან. თუმანიშვილისა . . . 30

რუსი მეტილი გ. წერეთლისა . . . 15

ქილოლა და დამანი . . . 3

შვილის თავდასხმის ცხელისა . . . 15

ცეცხრი მ. შიგინისა . . . 30

წითელი ფარანი, თარგ. აღონიკაშვილისა . . . 15

ხომიდი, ანუ რჩეულით ლექსთა კრება, ი. გოგებაშვილისა . . . 30

ხატური ან. თუმანიშვილისა . . . 10

კონა ი. გოგებაშვილისა . . . 50

კუნწული, ანუ მოთხრობანი მოზრდილი კრმათის ი. გოგებაშვილისა . . . 40